

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U000389

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 15-01-2024

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Палаш Альона Олегівна

2. Alona Palash

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5283-9906

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Українська мова

Дата захисту:

Спеціальність за освітою: Філологія

Місце роботи здобувача: Інститут української мови Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 21569266

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ID 4583

Повне найменування юридичної особи: Інститут української мови Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 21569266

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут української мови Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 21569266

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16, 16.21.55, 16.21.61

Тема дисертації:

1. Типологія мовно-естетичних знаків культури в поетичному дискурсі неокласиків
2. Typology of linguistic and aesthetic signs of culture in the discourse of neoclassicism

Реферат:

1. Виконана дисертація – це перше комплексне дослідження мовно-естетичних знаків культури в поетичному дискурсі неокласиків. Актуальність дослідження аргументовано двома чинниками: 1) потребою удокладнення лінгвістичних знань про природу поетичного дискурсу «київських неокласиків» з урахуванням ідейно-естетичних засад, також соціокультурних і соціополітичних умов їх творчості; 2) необхідністю осучаснення методик аналізу, їх спрямування на поглиблення й осучаснення знань про особливості семантичної та асоціативно-образної реалізації вербальних носіїв культурних знань, про динамічність «словника культури». У зв'язку з цим уперше в українському мовознавстві застосовано інтегративний підхід (із поєднанням знань і методів лінгвостилістики, лінгвокогнітології, лінгвокультурології, літературознавства, філософії, методів семантико-естетичного, когнітивно-текстового, рецептивного аналізу) до вивчення поетичних текстів неокласиків як дискурсу культури, а також до зафіксованих мовно-естетичних знаків

світової та національної культури. Це становить індивідуальну методичку дисертації. Ураховано, що ідейно-естетична настанова на поєднання здобутків світового художнього досвіду та національної поетики зумовила формування характерного для неокласиків дискурсу високої книжної культури. Цю книжність засвідчено на рівні словника неокласичної поезії, що його формують одиниці текстів античної культури (міфони́ми, історизми), сакрально марковані слова та висловлення (бібліїзми та біблійні афоризми), абстрактна лексика, авторські неологізми, стилістично адаптовані іншостильові одиниці (суспільно-політична, мистецтвознавча термінологія) тощо. Продемонстровано і схарактеризовано спектр текстотвірного та стильотвірного навантаження таких одиниць, а також їхніх експресивних конотацій (від урочисто-піднесеної до знижено-інвективної тональності). Визначено, що максимально релевантною щодо вивчення мовотворчості неокласиків є концепція мовно-естетичних знаків культури. У зв'язку з цим актуалізовано в науковому лінгвостилістичному обігові поняття мовно-естетичний знак культури (МЕЗК). Зафіксовані МЕЗК диференційовано два типологічні різновиди – універсальні (лінгвоментальні одиниці світової культури, носії надчасових та наднаціональних культурних сенсів і знань) та національні (лінгвоментальні одиниці національної культури, носії етномаркованих та етноідентифікаційних культурних сенсів і знань). Здійснено їх поглиблену стратифікацію. Універсальні МЕЗК типологізовано на три основні страти: естетикологічні – творчість (із конкретизацією в образно-естетичних напрямках митець, муза, слово, пісня) та краса; онтологічні – час і простір; екзистенційні – життя та смерть. Конкретизовано, що лінгвоестетичний розвиток названих МЕЗК засвідчують такі процеси, як розбудова лексико-семантичної структури, оновлення асоціативно-образних зв'язків, контекстуальні значеннево-оцінні трансформації. Мовно-естетичні знаки національної культури типологізовано на два основні різновиди – космогонічні (земля, вогонь) та етноідентифікаційні (Київ, Україна). Для підтвердження основних тез і результатів дослідження укладено низку діаграм і рисунків. Окремо відзначено ідеологічні причини відсутності у СУМ ілюстрацій із поетичних творів М. Зерова, Юрія Клена, М. Драй-Хмари, П. Филиповича: на час укладання Словника і самі поети, і їхні тексти були еліміновані з національного інтелектуально-культурного простору. На сьогодні потреба їх активного використання як ілюстративного матеріалу в практиці укладання загальномовних і спеціалізованих словників є незаперечною. Зроблено узагальнений висновок про те, що мовотворчість неокласиків становить упізнаваний фрагмент національного поетичного дискурсу, а також є знаковою для розвитку української літературної мови.

2. This dissertation presents the first comprehensive study of the linguistic and aesthetic signs of culture in the poetic discourse of the neoclassical period. The study's relevance is supported by two factors: The text discusses two main needs: firstly, to enhance our understanding of the poetic discourse of the 'Kyiv neoclassics' by considering their ideological and aesthetic principles, as well as the socio-cultural and sociopolitical context of their work. Secondly, there is a need to modernise the methods of analysis, with a focus on deepening and updating our knowledge of the semantic and associative-figurative realisation of verbal carriers of cultural knowledge, and the dynamism of the 'dictionary of culture'. For the first time in Ukrainian linguistics, an integrative approach is being applied to the study of neoclassical poetic texts as a cultural discourse. This approach combines knowledge and methods from linguistic stylistics, linguistic cognitive science, linguistic and cultural studies, literary studies, philosophy, methods of semantic and aesthetic, cognitive and textual, and receptive analysis. The dissertation presents an individual methodology for analyzing the recorded linguistic and aesthetic signs of world and national culture. It has been demonstrated that the fusion of global artistic influences and national poetic traditions resulted in the development of a discourse that characterises high literary culture, as seen in neoclassical works. The vocabulary of neoclassical poetry is characterised by the use of units from ancient cultural texts, such as mythonyms and historicisms, as well as sacredly marked words and expressions like biblicalisms and biblical aphorisms. It has been demonstrated that the fusion of global artistic influences and national poetic traditions resulted in the development of a discourse that characterises high literary culture, as seen in neoclassical works. The vocabulary of neoclassical poetry is characterised by the use of units from ancient cultural texts, such as mythonyms and historicisms, as well as sacredly marked words and expressions like biblicalisms and biblical aphorisms. Additionally, abstract vocabulary, authorial neologisms, and stylistically

adapted foreign style units, including socio-political and art criticism terminology, are also employed. The text examines the spectrum of text and style formation of linguistic and aesthetic signs of culture, from solemnly exalted to reduced-invective tone. The study concludes that the concept of linguistic and aesthetic signs of culture is the most relevant for the analysis of neoclassical language creation. The author distinguishes between two typological varieties of MESC: universal and national. Universal MESC are linguistic units of world culture that carry supra-temporal and supranational cultural meanings and knowledge, while national MESC are linguistic units of national culture that carry ethnically marked cultural meanings and knowledge. The author then conducts a detailed stratification of these varieties. The universal ESCs are categorised into three main strata: aestheticological, ontological, and existential. National culture's linguistic and aesthetic signs are classified into two main types: cosmogonic (earth, fire) and ethno-identification (Kyiv, Ukraine). A number of diagrams and figures have been compiled to support the main theses and results of the study. The text notes the ideological reasons for the absence of illustrations from the poetic works of M. Zerov, Yuriy Klen, M. Dry-Khmara, P. Filipovych in the UTS. It is explained that at the time of compiling the Dictionary, both the poets themselves and their texts were eliminated from the national intellectual and cultural space. Today, however, the need for their active use as illustrative material in the practice of compiling general and specialised dictionaries is undeniable. The article concludes that the language of the neoclassical poets is a recognizable part of the national poetic discourse and is significant for the development of the Ukrainian literary language.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Палаш А. О. Інтертекстуальність в поетичній мовотворчості Максима Рильського. Культура слова. Київ, 2020. Вип. № 92. С. 114 – 122. doi.org/10.37919/0201-419X-2020.92.9
- Палаш А. О. Мовно-естетичний знак культури «муза» у мовотворчості неокласиків. Українська мова, 4 (88) 2023. С. 83 – 95. https://doi.org/10.15407/ukrmova2023.04.083
- Палаш А. О. Мовно-естетичний знак культури «слово» у мовотворчості неокласиків. Лінгвістичні дослідження: Зб. наук. праць ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Харків, 2023. Вип. 59. С. 65 – 76. https://doi.org/10.34142/23127546.2023.59.05

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сюта Галина Мирославівна

2. Halyna M. Siuta

Кваліфікація: д. філол. н., с.н.с., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут української мови Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 21569266

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коць Тетяна Анатоліївна

2. Kots Tetiana

Кваліфікація: д. філол. н., с.н.с., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут української мови Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 21569266

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бибик Світлана Павлівна

2. Svitlana P. Bybyk

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут української мови Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 21569266

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Маленко Олена Олегівна

2. Olena Malenko

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 25125585

Місцезнаходження: , Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Голікова Наталія Сергіївна

2. Nataliia S. Holikova

Кваліфікація: д.філол.н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4157-1275

Додаткова інформація: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/38446319>;
<https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58033670800&origin=recordpage>

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Гагаріна, буд. 72, Дніпро, Дніпровський р-н., 49010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. **Заключні відомості**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Карпіловська Євгенія Анатоліївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Карпіловська Євгенія Анатоліївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Петрова Оксана Іванівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна